

**TILLÄMPNINGSANVISNING TILL
LANDSKAPSLAGEN OM FRÄMJANDE
AV INTEGRATION (ÅFS 2012/74)**

Landskapslagen om främjande av integration (ÅFS 2012:74) trädde i kraft den 1 januari 2013. För att underlätta tillämpningen av lagen har landskapsregeringen publicerat denna anvisning

Lagen är indelad i paragrafer (§). Paragraferna innehåller ett eller flera moment. Moment förkortas mom. Moment är samma sak som ett stycke i en text.

Först redogörs för texten i ett moment i en paragraf som har **fet** stil. Därefter följer anvisningen till momentet i paragrafen som har *kursiv* stil.

Denna anvisning är i kraft från och med den 24 januari 2013 tillsvidare.

Innehåll

1 § Lagens syfte.....	4
2 § Tillämpningsområde.....	4
3 § Definitioner	5
4 § Tillämpning av lagen på barn.....	6
5 § Tolkning	8
6 § Ordnande av åtgärder som främjar integration.....	8
7 § Basinformation om det åländska samhället.....	9
8 § Vägledning och rådgivning	9
9 § Inledande kartläggning	9
10 § Arrangemang för den inledande kartläggningen.....	11
11 § Integrationsplan	13
12 § Rätt till integrationsplan och integrationsplanens varaktighet	14
13 § Utarbetande av en integrationsplan	15
14 § Uppgifter för den myndighet som utarbetar integrationsplanen	16
16 § Integrationsplan för en familj	18
17 § Skyldigheter som följer av integrationsplanen och utarbetandet av den.....	20
18 § Uppföljning och översyn av integrationsplanen.....	21
19 § Integrationsstöd	21
20 § Integrationsutbildning	22
21 § Arrangemang för integrationsutbildning och anvisande av invandrare till utbildning	23
22 § Övriga åtgärder och tjänster som stöder och främjar integration.....	23
23 § De allmänna målen för integrationsfrämjande på lokal nivå	24
24 § Kommunens uppgifter.....	25
25 § Sektorsövergripande samarbete på lokal nivå.....	26
26 § Kommunens program för integrationsfrämjande	27
27 § Innehållet i kommunens program för integrationsfrämjande	28
28 § Landskapets program för integrationsfrämjande.....	29
29 § Landskapsregeringens uppgifter	29
30 § Ams uppgifter.....	30
31 § Sökande av ändring	30
32 § Besvärstid	31
33 § Rätt att få uppgifter	31
34 § Ikraftträdande	32

1 § Lagens syfte

Syftet med denna lag är att stödja och främja invandrarkvinnors och invandramäns samt invandrarflickors och invandrapojkars utbildning, sysselsättning och annan integration samt deras möjligheter att aktivt delta i samhället. Lagens syfte är dessutom att främja jämlikhet och likabehandling och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

I den första paragrafen anges lagens syfte. Syftet är samma sak som målsättningen eller vad som man vill uppnå med lagen. Syftet är att stödja och främja invandrades integration och invandrades möjligheter att aktivt delta i samhället. Syftet att stödja och främja invandrades utbildning och sysselsättning nämns särskilt, vilket understryker att utbildning och sysselsättning är viktiga delar av integrationen. Åtgärder och tjänster som främjar och stöder integrationen såsom undervisning i svenska och information om samhället, kulturen och möjligheterna till sysselsättning och utbildning bör erbjudas invandrare speciellt då de är nyinflyttade.

Lagens syfte är också att främja jämlikhet, likabehandling och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Målet är att de åtgärder som finns i lagen ska göra det möjligt för invandrare att uppnå en med andra ålänningar jämlik ställning i samhället, både när det gäller rättigheter och när det gäller skyldigheter. Målet är dessutom att åtgärderna i lagen ska stöda invandrades delaktighet och möjligheter att påverka samt en dubbelriktad integration. Invandrare som är aktiva på samhällets olika områden ökar växelverkan mellan invandrare och andra ålänningar och det gör det lättare för invandrare att lära känna seder och bruk i det åländska samhället och kulturen. Att invandrare är aktiva gör också det åländska samhället mera mångkulturellt och mångfalden av värderingar samt seder och bruk ökar i samhället. Genom att uppmuntra invandrare till samhälleliga aktiviteter kan deras färdigheter och kunskaper tas till vara på bästa möjliga sätt. Att de tas tillvara är bra både för invandraren själv och för samhället i stort. Integration är en dynamisk, dubbelriktad process som inte endast kräver åtgärder av myndigheter utan även ett allt större åtagande från det övriga samhällets och från invandrans sida.

2 § Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på den som flyttat till Åland och har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (FFS 301/2004). Lagen tillämpas även på den som flyttat till Åland och vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen.

I andra paragrafen anges lagens tillämpningsområde eller med andra ord, vem som omfattas av lagen. Lagen ska omfatta alla som har giltigt uppehållstillstånd (t.ex. en medborgare i ett land utanför den Europeiska unionen) eller vilkas uppehållsrätt har registrerats (t.ex. en unionsmedborgare som vistas i Finland över tre månader) eller som har beviljats uppehållskort (t.ex. en unionsmedborgares familjemedlem som inte är unionsmedborgare) enligt utlänningslagen. Arten av uppehållstillstånd har inte någon betydelse, för även de som flyttar till Åland tillfälligt, såsom studerande och de som fått tillfälligt uppehållstillstånd på grund av arbete, ska kunna få de åtgärder och tjänster som anges i lagen. Lagen ska även tillämpas på nordiska medborgare även om de varken behöver uppehållstillstånd eller registrera sin uppehållsrätt. Lagen ska också kunna tillämpas i fall där uppehållstillståndets giltighetstid har gått ut, men invandraren har lämnat in en ansökan om fortsatt tillstånd eller har överklagat ett avslag på ansökan om fortsatt tillstånd.

Lagen ska inte tillämpas på personer som söker internationellt skydd eller som rör sig i landet med visum eller visumfritt. Lagen ska inte heller tillämpas på personer som för första gången ansöker om uppehållstillstånd innan tillståndet har beviljats. Finska medborgare omfattas heller inte av lagen.

De åtgärder och tjänster som finns i lagen och som främjar och stöder integrationen erbjuds till invandrare som uppfyller kriterierna för åtgärden eller tjänsten så som bestäms i lagen. Alla i lagen avsedda åtgärder och tjänster gäller med andra ord inte alla invandrare.

Ett villkor är även att personen "flyttat till Åland". I förarbetena till lagen sägs inget om detta begrepp. En invandrare som har hemkommun i en kommun på Åland enligt den registrering som magistraten gjort måste anses som en person som "flyttat till Åland".

Det är fråga om bland annat personer som

*- har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till kontinuerlig eller permanent vistelse,
- är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz och har registrerat sin uppehållsrätt,
- har ett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till minst ett års tillfällig vistelse och dessutom t.ex. har ett giltigt arbetsavtal eller annan utredning om minst två års arbete eller studier på Åland, eller har haft tillfällig bostad på Åland i minst ett års tid utan avbrott efter inflyttningen.*

Men det kan inte vara avgörande för att bestämma om en person flyttat till Åland att personen har en registrerad hemkommun på Åland. T.ex. en invandrare som har ett uppehållstillstånd som ger rätt till kortare vistelse än ett år och som ansökt om fortsatt uppehållstillstånd måste anses ha flyttat till Åland även om hon eller han inte har en registrerad hemkommun på Åland. Däremot bör inte en person som t.ex. arbetar under sommarmånaderna på Åland med ett tillfälligt uppehållstillstånd anses ha flyttat till Åland även om hon eller han återvänder år efter år. Detsamma gäller en unionsmedborgare som vistas maximalt tre månader på Åland. Hon eller han kan inte anses ha "flyttat till Åland". En invandrare som däremot vistas mer än tre månader om året på Åland under flera års tid bör anses ha "flyttat till Åland" om hon eller han vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse.

3 § Definitioner

I denna lag avses med

1) integration invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds,

Med begreppet integration avses en interaktiv utveckling mellan invandrare och samhälle med målet att ge invandrarna de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som deras möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds. Den egentliga integrationen sker i växelverkan med det åländska samhället, mest i vardagliga situationer, såsom i daghem, i skolor och i fritidsverksamhet samt på arbetsplatser. Integration är en dubbelriktad process där samhället förändras när befolkningen blir mera mångfacetterad. Tidsmässigt är invandrarens integration vanligtvis en lång process, men det handlar inte bara om invandrarens personliga integrationsprocess. Det handlar även om att skaffa nya färdigheter och förmågor som inte endast är till nytta för den som skaffat dem. Till exempel kan organisationer oavsett vad dom sysslar med både själva förändras och underlätta integrationsprocessen genom att öka sin kännedom om olika kulturer och genom att utveckla sitt sätt att jobba så att de möter invandrarnas behov.

2) integrationsfrämjande sektorsövergripande främjande och stödjande av integration med hjälp av myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster,

Med integrationsfrämjande avses att integrationen främjas och stöds sektorsövergripande genom myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster. Integrationsfrämjandet har sin tyngdpunkt under den första tiden på Åland. Det är mest de myndigheter som verkar på den lokala nivån som ordnar de tjänster som främjar och stöder integrationen (socialförvaltningen, utbildningsmyndigheter, Åland hälso- och sjukvård, Ams, Folkepensionsanstalten) och andra aktörer på lokal nivå såsom olika organisationer.

3) invandrare en person som flyttat till Åland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort,

Med invandrare avses en person som har flyttat till Åland och vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse. Det handlar om invandrare som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort enligt utlänningslagen eller vilkas uppehållsrätt i Finland har registrerats. Utanför begreppet invandrare finns då utläningar som har beviljats visum till Finland eller vistas i Finland visumfritt samt de som söker internationellt skydd eller som ansöker om det första uppehållstillståndet.

4) stärkande av invandrarens sociala identitet till invandrare riktade åtgärder för att förbättra hans eller hennes livskunskap och för att förhindra utslagning,

Med stärkning av invandrarens sociala identitet avses åtgärder riktade till invandraren för att förbättra hans eller hennes sociala och känslomässiga färdigheter samt för att förebygga att invandraren hamnar i utanförskap och inte blir delaktig i samhället.

5) sektorsövergripande samarbete ett samarbete mellan myndigheter som representerar olika förvaltningsgrenar och andra aktörer samt

Med sektorsövergripande samarbete avses ett brett samarbete som sker mellan statlig myndigheter, landskapets myndigheter och kommunala myndigheter som har ansvar för olika samhällsfunktioner och andra aktörer.

6) en person i behov av särskilda åtgärder en invandrare som behöver intensifierade integrationsfrämjande åtgärder i synnerhet på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom eller skada eller av någon annan orsak eller på grund av ålder, familjesituation eller analfabetism eller av någon annan motsvarande orsak.

En person i behov av särskilda åtgärder kan gälla invandrare som utöver de andra integrationsfrämjande åtgärderna behöver extra integrationsfrämjande åtgärder, såsom åtgärder och tjänster förknippade med rehabilitering, familjerådgivning och fostran på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom, skada eller annan orsak, ålder, familjesituation, analfabetism eller någon annan liknande orsak. Till exempel äldre personer, ensamförsörjare och personer som utsatts för tortyr samt barn och unga i behov av barnskydd kan behöva särskilda åtgärder.

4 § Tillämpning av lagen på barn

När denna lag tillämpas på personer under 18 år, ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa och vid barnets utveckling. Vid bedömningen av barnets bästa ska beaktas vad som föreskrivs i 4 § i barnskyddslagen (FFS 417/2007) som äger tillämpning på Åland enligt landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

I paragrafen regleras hur lagen ska användas när det handlar om barn. I paragrafens 1 mom. talas om att särskild uppmärksamhet ska fästas vid barnets bäst och vid barnets utveckling. Barnets bästa ska uppmärksammas i all planering och vid allt genomförande av integration. Barnets bästa ska ingå i vägledning, information och rådgivning samt i introduktionen i samhället och ska beaktas när åtgärder och tjänster ordnas och genomförs. Särskilt med tanke på hur barnets rättigheter i barnkonventionen genomförs i praktiken är det viktigt att i olika integrationssituationer trygga invandrarfläckornas och invandrarpojckarnas möjligheter att delta och att uttrycka sin åsikt till exempel om sitt eget eller om familjens integrationsprogram och att delta bland annat i utarbetandet av kommunens program för integrationsfrämjande.

Vid bedömningen av barnets bästa ska man särskilt tänka på hur olika alternativ för åtgärd och lösningar garanterar barnet

- 1) en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående mänskliga relationer,*
- 2) möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå,*
- 3) en utbildning som motsvarar barnets anlag och önskemål,*
- 4) en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk integritet,*
- 5) utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet,*
- 6) möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt samt*
- 7) hänsyn till språklig, kulturell och religiös bakgrund.*

Vid genomförandet av åtgärder och tjänster enligt denna lag ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Ett barn som har fyllt 12 år ska ges tillfälle att, i enlighet med 28 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, bli hört i ett ärende som gäller barnet självt. Barnets åsikter bör utredas och barnet höras på ett språk som barnet förstår.

I paragrafens 2 mom. sägs att barnets önskemål och åsikter ska utredas och beaktas i enlighet med ålder och mognad vid genomförande av alla åtgärder och tjänster som finns i lagen. Bestämmelsen uttrycker en tydlig skyldighet att utreda och beakta barnets bästa och att utreda barnets åsikt oavsett ålder. Barnets åsikter och synpunkter ska beaktas i förhållande till dess ålder och mognad. När det är fråga om ett litet barn kan man bland annat iakttä barnets beteende och relation till personer som står barnet nära. I synnerhet riktigt små barns önskemål och åsikter kan även utredas indirekt med hjälp av personer som står barnet nära, daghemspersonalen eller andra sakkunniga, genom att man pratar med dem eller får andra utredningar via dem. I fråga om barn som närmar sig skolåldern eller äldre barn utreds deras åsikter och önskemål i regel genom diskussion med barnet och man kan också använda hjälpmedel som utvecklats särskilt för arbete med barn. Då ett barns åsikt utreds ska det säkerställas att barnet uppriktigt och fritt kan säga sin mening i ärendet. Barnet måste vara medvetet om varför och i vilket ärende det hörs och till vilket ändamål uppgifterna som samlas in ska användas.

Slutligen i paragrafens 2 mom. anges att ett barn som har fyllt 12 år ska ges tillfälle att, i enlighet med 28 § i förvaltningslagen för landskapet Åland, bli hört i ett ärende som gäller barnet självt samt att barnets åsikter bör utredas och barnet höras på ett språk som barnet förstår. Ett barn som fyllt tolv år ska till exempel höras när barnets egen integrationsplan utarbetas.

Bestämmelsen om att utreda barns åsikter och om att höra barnet på ett språk som barnet förstår är inte en absolut skyldighet. Bestämmelsen ange att en myndighet bör använda ett språk som barnet förstår. Tolkning är inte ett absolut krav, utan myndigheten kan göra en bedömning baserad på kostnadsmässiga orsaker, tillgången på tolkar och behovet av tolk i det särskilda fallet. Den tydliga skyldigheten att utreda barnets åsikt oavsett ålder leder till att tolkning måste ordnas när det är nödvändigt för att utreda barnets åsikt. Om barnet förstår och/eller pratar så lite svenska att det inte är möjligt att få reda på vad barnet vill så måste tolkning ordnas.

Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikter inte utredas.

I paragrafens 3 mom. uppräknas situationer där barnets åsikt inte behöver utredas. Tanken med bestämmelsen är att betona att huvudregeln är att barnets uppfattning ska utredas och att utredandet av barnets åsikt endast i undantagsfall kan uteslutas. Barnets åsikt behöver inte utredas i fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt. En utredning kan äventyra barnets hälsa eller utveckling till exempel när barnets psykiska tillstånd är sådant att utredandet av barnets åsikt skulle chocka eller annars belasta barnet oskäligt. Den psykiska hälsan ska i sådana fall gå före det att utreda barnets åsikt.

5 § Tolkning

En myndighets skyldighet att ordna tolkning i ett ärende som avses i denna lag regleras i förvaltningslagen för landskapet Åland.

I paragrafen hänvisas till förvaltningslagen för landskapet Åland när det gäller en myndighets skyldighet att ordna tolkning i ett ärende som regleras i lagen. I 23 § 1 mom. förvaltningslagen anges att en myndighet ska anlita tolk i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd samt att tolk bör även anlitas i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part inte behärskar svenska, om det är skäligt med hänsyn till ärendets natur och parternas förmåga att ta del av handlingarna. Med skyldighet att ordna tolkning avses även skyldighet att ordna översättning.

Enligt den första bestämmelsen i 23 § ska en myndighet anlita tolk i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd. Här utgör tolkningen genom formuleringen "ska" således ett absolut krav. För det första ska det vara fråga om ett ärende som har inletts av en myndighet och för det andra ska det vara fråga om en part. T.ex. i lagens 10 § 1 mom. anges de situationer kommunen respektive Ams ska påbörja den inledande kartläggningen på deras eget initiativ, då är det fråga om ett ärende som har inletts av en myndighet och tolk ska anlitas.

Enligt den andra bestämmelsen i 23 § bör, i fråga om en part som inte behärskar svenska, tolk anlitas. Här utgör således tolkning inte ett absolut krav, utan myndigheten kan göra en bedömning baserad på kostnadsmässiga orsaker, tillgången på tolkar och behovet av tolk i det särskilda fallet. T.ex. vid en inledande kartläggning ska det göras en preliminär bedömning av invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt av behoven av språkutbildning och andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster. I den inledande kartläggningen utreds i den omfattning det behövs invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper och vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättning och integration. Om t.ex. Ams är ansvarig för den inledande kartläggningen måste Ams bedöma om den inledande kartläggningen kan genomföras på ett bra sätt utan att tolk anlitas eller utan att t.ex. invandrarens betyg översätts till svenska.

Om invandraren har bristande kunskaper i svenska rekommenderas att tolkning ordnas vid den inledande kartläggningen och vid uppgörandet och presentationen av integrationsplanen bland annat för att undvika missförstånd och för att invandraren väl ska känna till innehållet i integrationsplanen

Myndigheten kan själv sköta tolkningen eller vända sig till någon som inte jobbar på myndigheten. Den som tolkar behöver inte vara utbildad tolk. Tolkningen eller översättningen behöver inte ske på den berörda personens modersmål. Det kan ske på ett språk som den berörda personen kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art. Särskilt när det gäller sällsynta eller sällan förekommande språk kan det vara svårt att få tag på tolkar på Åland. Tolkning förutsätter inte att tolken befinner sig i samma lokal med den berörda personen, utan distanstolkning via telefon eller dator kan också användas.

6 § Ordnande av åtgärder som främjar integration

Åtgärder och tjänster som främjar integration ordnas som en del av kommunernas och landskapets basservice samt i form av andra åtgärder som främjar integration.

I paragrafen understryks att åtgärder och tjänster som främjar integration i första hand ska ordnas som en del av den kommunala basservicen och landskapets basservice. Utöver dessa åtgärder och tjänster behöver invandrare integrationsfrämjande åtgärder främst i anknytning till språk och samhällsintroucerande undervisning.

Med kommunernas basservice avses barnomsorg, grundskola, socialservice och annan kommunal service som regleras i lag. Med landskapets basservice avses Ålands hälso- och sjukvårds tjänster, Ams tjänster, gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå samt annan i lag reglerad service ordnad av landskapet. Med andra åtgärder som främjar integration avses språk och samhällsintroducerande undervisning och annan utbildning, vägledning och rådgivning som inte är en del av den lagstadgade basservicen.

7 § Basinformation om det åländska samhället

Landskapsregeringen ska ta fram och publicera information om det åländska samhället.

Enligt 7 § 1 mom. integrationslagen i riket ska invandrare informeras om sina rättigheter och skyldigheter i det finländska arbetslivet och samhället samt om servicesystemet och om integrationsfrämjande åtgärder (basinformationen). Enligt 7 § 2 mom. integrationslagen i riket ska alla som flyttar till Finland få basinformationen i samband med att beslut om uppehållstillstånd delges, uppehållsrätt registreras, uppehållskort beviljas eller senast när uppgifterna om hemkommun och befolkningsdata registreras och informationen ska också vara tillgänglig elektroniskt. Det innebär att basinformationen åtminstone kommer att ges av de finska ambassaderna, polisen, Migrationsverket och magistraten.

På flera områden avviker förhållandena i landskapet från förhållandena i riket. Det är viktigt att invandrare får korrekt information om förhållandena i landskapet. I paragrafen anges att landskapsregeringen ska ta fram och publicera information om det åländska samhället. Avsikten är att basinformationen om det åländska samhället både ska innehålla sådant som ingår i den information som riksmyndigheter ger ut (basinformationen) och för Åland avvikande eller unika förhållanden. Landskapsregeringens ambition är att informationen om förhållandena i landskapet åtminstone kan ges till invandrare av Ålands polismyndighet och magistraten i landskapet i samband med att de ger invandrare basinformationen om det finländska samhället.

8 § Vägledning och rådgivning

Kommunala myndigheter och landskapets myndigheter ska ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet.

Enligt 5 § 2 och 3 mom. förvaltningslagen för landskapet Åland ska kommunala myndigheter och landskapets myndigheter lämna upplysningar och ge vägledning till enskilda i frågor som sköts av myndigheten. Detta ska ske i den utsträckning som det är lämpligt och skäligt med hänsyn till frågans natur, den enskildes behov av hjälp, verksamheten inom myndigheten och tjänstemännens förutsättningar att fullgöra sina arbetsuppgifter. Den rådgivning som myndigheten tillhandahåller är avgiftsfri. Om en fråga inte sköts av myndigheten, ska den om myndigheten känner till vem som skötar frågan hänvisa den enskilde till den myndigheten.

I paragrafen skärps den vägledning och rådgivning som kommunerna och landskapet ska ge invandrare. Avsikten med bestämmelsen är att den allmänna serviceskyldighet som regleras i förvaltningslagen ska stärkas i frågor som gäller invandrare. Alla invandrargrupper har ett stort behov av vägledning och rådgivning. Vägledning och rådgivning kräver både till form och medel flexibilitet och anpassning till behoven hos invandrare från de mest olika kulturer och språkgrupper. Myndigheterna ska ge invandrarna råd om tjänsterna inom sitt eget ansvarsområde och vid behov anvisa dem vidare till andra myndigheters tjänster.

9 § Inledande kartläggning

Vid en inledande kartläggning ska det göras en preliminär bedömning av invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt av behoven av språkutbildning och andra integrationsfrämjande

åtgärder och tjänster. I den inledande kartläggningen utreds i detta syfte i behövlig omfattning invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper och vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättning och integration.

I paragrafen regleras innehållet i den inledande kartläggningen. I den inledande kartläggningen görs en preliminär bedömning av invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt behoven av språkstudier och andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster. För detta syfte utreds i behövlig omfattning invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper och vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättning och integration. I kartläggningen bedöms nivån på invandrarens språkkunskaper samt färdigheterna för studier och arbetsliv till den del de inverkar på behovet av stöd och på integrationen. Kartläggningen kan vid behov också innebära exempelvis en kartläggning och identifiering av kompetenser, utvärdering och testning av språkkunskaperna, karriärplanering, integrationsrådgivning, kartläggning av behovet av tjänster och vägledning för olika tjänster och för uppgörande av en integrationsplan eller i övrigt för språk- och annan utbildning.

Den inledande kartläggningen kan variera till längd och omfattning beroende på invandrarens situation och behov. Den kan bestå av endast en kort intervju eller vid behov av en grundligare testning och identifiering av kompetenser eller testning och bedömning av språknivån. Den inledande kartläggningen är tillräckligt omfattande när man utifrån den informationen kan vägleda invandraren till arbetslivet, utbildning som motsvarar behovet, en integrationsplan eller till andra tjänster.

En förutsättning för att en slutlig bedömning av behovet av utbildning och andra åtgärder är beroende av att den invandrades utbildning valideras så att en riktig bedömning av behovet av ytterligare åtgärder kan vidtas.

I den inledande intervjun utreds följande allmänna förutsättningar för integration:

- 1) läs- och skrivfärdigheter,*
- 2) kunskaper i svenska,*
- 3) studiefärdigheter och studieförutsättningar,*
- 4) tidigare utbildning och arbetsfarenhet,*
- 5) kompetens som hänför sig till speciella färdigheter samt andra starka sidor,*
- 6) egna önskemål om sysselsättning och utbildning och*
- 7) livssituationen och det behov av tjänster som denna medför.*

Utifrån de uppgifter som man har efter den inledande intervjun kan den inledande kartläggningen omfatta bland annat följande preciserande åtgärder:

- 1) kartläggning och identifiering av personens kompetens,*
- 2) utredning av läs- och skrivfärdigheterna,*
- 3) utredning av de muntliga och skriftliga kunskaperna i svenska,*
- 4) utredning av studiefärdigheterna,*
- 5) karriärplanering och*
- 6) kartläggning av behovet av tjänster.*

Den inledande intervjun och de preciserande åtgärderna bör genomföras på invandrarens modersmål eller på ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art om invandraren inte behärskar svenska. Om t.ex. Ams är ansvarig för den inledande kartläggningen måste Ams bedöma om den inledande kartläggningen kan genomföras på ett bra sätt utan att tolk anlitas eller utan att t.ex. invandrarens betyg översätts till svenska.

Den inledande intervjun och de preciserande åtgärderna ska genomföras på invandrarens modersmål eller på ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art om invandraren är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd.

Den inledande kartläggningen genomförs så att invandraren utifrån den kan hänvisas till arbetsmarknaden, samt anvisas utbildning som svarar mot hans eller hennes behov eller andra integrationsfrämjande åtgärder eller tjänster. Utifrån den inledande kartläggningen ska det också göras en bedömning av om andra invandrare än de som har rätt till en integrationsplan enligt 12 § 1 mom. är i behov av en integrationsplan.

10 § Arrangemang för den inledande kartläggningen

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, nedan Ams, ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, om det inte är uppenbart onödigt. Kommunen ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare, som annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd, om det inte är uppenbart onödigt. Ams eller kommunen kan påbörja en inledande kartläggning även för en annan invandrare, om han eller hon begär det och anses vara i behov av det. Den inledande kartläggningen ska påbörjas inom två månader från det att klientrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades in.

I paragrafens 1 mom. regleras vem som ska ordna den inledande kartläggningen och när den ska påbörjas.

Ams skyldighet

Ams ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

I 19 § 1 mom. landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet anges att utländska medborgare registreras som arbetssökande, om den utländska medborgaren med stöd av internationella avtal som är bindande för landskapet och som gäller arbetskraftens fria rörlighet har rätt att utan Ams eller någon annan motsvarande myndighets arbetsmarknadspolitiska prövning komma till landskapet för att söka arbete och utföra förvärsarbete. Det är fråga om medborgare i EU-länder (Nederländerna, Belgien, Bulgarien, Spanien, Grekland, Luxemburg, Irland, Storbritannien, Italien, Österrike, Cypern, Lettland, Litauen, Malta, Portugal, Polen, Frankrike, Sverige, Rumänien, Tyskland, Slovakien, Slovenien, Danmark, Tjeckien, Ungern och Estland) samt medborgare i EES-länder (Island, Liechtenstein och Norge). Medborgare i dessa länder registreras som arbetssökande. Detsamma gäller även familjemedlemmar till medborgare i dessa länder, även om familjemedlemmarna inte är medborgare i EU- eller EES-länder. Som familjemedlemmar till medborgare i EU- och EES-länder betraktas bland annat makar och sambor oberoende av kön och deras barn som är under 21 år.

Enligt 19 § 2 mom. landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet registreras, om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för landskapet, även andra utländska medborgare och statslösa personer som inte omfattas av bestämmelserna i 19 § 1 mom. som arbetssökande, om de har rätt att utföra förvärsarbete med stöd av ett uppehållstillstånd och uppehållstillståndet inte är förenat med några begränsningar som gäller arbetsgivaren.

Upphållstillstånd som utlänningar beviljas kan vara tidsbegränsade kontinuerliga (A), tidsbegränsade tillfälliga (B), permanenta (P) eller EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare (P-EG). Bokstavsbezeichnung för uppehållstillståndet framgår av uppehållstillståndsdekalen i personens pass. Arbetsgivarbegränsningar, som utgör ett hinder för registrering som arbetssökande, kan bara vara förenade med uppehållstillstånd för arbetstagare (ett A- eller B-uppehållstillstånd som beviljats på grund av arbete), men inte med andra uppehållstillstånd. En arbetsgivarbegränsning är oftast det att uppehållstillståndet endast gäller arbete hos en viss eller flera bestämda arbetsgivare. Då kan personen alltså inte registreras som

arbetsökande. Uppehållstillståndet för arbetstagare beviljas oftast för en viss bransch. En branschbegränsning i uppehållstillståndet för arbetstagare utgör inte något hinder för registrering som arbetsökande. Utlänningar kan i vissa fall ha rätt att vistas och arbeta i Finland även då de inte har något uppehållstillstånd. Bestämmelser om dessa situationer finns i 81 § i utlänningslagen. Det är dock inte möjligt för dem att bli registrerad som arbetsökande, eftersom deras rätt att arbeta inte är kopplat till ett uppehållstillstånd.

Kommunens skyldighet

Kommunen ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997). I förarbetena anges när det handlar om "en invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd" att det gäller invandrare vilkas utkomst är långvarigt beroende av utkomststöd. Utkomststödet bestäms för en månad i taget. En invandrare som beviljats utkomststöd för en månad kan inte anses vara långvarigt beroende av utkomststöd. En invandrare som beviljats utkomststöd två månader i rad eller mer bör anses ha annat än tillfälligt fått utkomststöd och kommunen är skyldig att påbörja den inledande kartläggningen.

I dessa två situationer påbörjas den inledande kartläggningen på myndigheternas initiativ.

I 1 mom. anges att Ams och kommunen kan låta bli att påbörja den inledande kartläggningen om det är uppenbart onödigt. Uppenbart onödigt kan det vara fråga om när invandraren vistats lång tid på Åland. Eftersom den första integrationsplanen enligt 12 § 2 mom. ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades är det inte ändamålsenligt att inleda utarbetandet av den inledande kartläggningen efter denna tid.

Invandrarens möjlighet att delta i den inledande kartläggningen får inte begränsas av grunden för beviljande av uppehållstillstånd eller tillståndets längd, eftersom den inledande kartläggningen kan anses vara av stor betydelse för invandrarens integration i invandringens första skede. Därför kan Ams eller kommunen också inleda en kartläggning för invandrare som anhåller om och anses vara i behov av detta.

Kartläggningen ska påbörjas senast inom två månader från det att klientrelationen började eller invandraren anhöll om det. För att kunna påbörja den inledande kartläggningen så snart som möjligt ska kommunerna till exempel i sina program för integrationsfrämjande bestämma vem i kommunen som är ansvarig för kartläggningen.

Kommunerna och Ams kan ordna kartläggningen själva, köpa tjänster av andra eller tillsammans avtala hur den ska ordnas. När invandrarna blir fler blir det allt viktigare för kommunerna och Ams att beakta invandrarnas förväntningar på och behov av tjänster när de erbjuder och ordnar integrations- och sysselsättningstjänster för dem. Den inledande kartläggningen får alltså inte pågå oskäligt länge efter att den inletts, för att inte utarbetandet av integrationsplanen sedan ska dröja.

Den myndighet som har ordnat den inledande kartläggningen ska vid behov hänvisa invandraren till tjänster som ordnas av någon annan myndighet eller anordnare av tjänster. Hänvisandet ska ske i samarbete med den som anordnar tjänsterna.

I paragrafens 2 mom. regleras skyldigheten för Ams och kommunen att visa invandraren till andra tjänster än de tjänster Ams och kommunen ordnar.

Ams eller den kommun som ordnar den inledande kartläggningen ska hänvisa invandraren till någon annan myndighet eller anordnare av tjänster, om den inte själv ordnar de tjänster som invandraren utifrån den inledande kartläggningen behöver. Hänvisandet till andra tjänster ska ske i samarbete med den som ordnar tjänsterna. Om den inledande kartläggningen exempelvis har ordnats av en kommun och invandraren klart omfattas av Ams åtgärder och tjänster, ska invandraren hänvisas till Ams åtgärder i samarbete med Ams. Efter den inledande kartläggningen

kunde invandraren också informeras om integrationsfrämjande åtgärder som ordnas av andra, exempelvis av frivilliga organisationer, om deras åtgärder med hänsyn till invandrarens situation överlag bäst skulle främja integrationen.

Utifrån den inledande kartläggningen bedömer Ams eller kommunen om invandraren behöver en sådan integrationsplan som avses i 11 §. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan ska uppmärksamhet fästas vid om invandraren behöver integrationsutbildning eller andra åtgärder som avses i detta kapitel till stöd för sin integration.

I paragrafens 3 mom. regleras vad Ams och kommunen ska tänka på när de avgör om invandraren behöver en integrationsplan eller inte.

Den inledande kartläggningen för invandraren ska utgöra utgångspunkt för de individuella integrationstjänster som erbjuds. Utifrån kartläggningen bedömer kommunen eller Ams om invandraren har behov av en integrationsplan. När man bedömer behovet av en integrationsplan ska det särskilt uppmärksammas om invandraren behöver åtgärder till stöd för sin integration. Särskilt för de invandrare som avses i 3 § 6 punkten ska en integrationsplan utarbetas.

11 § Integrationsplan

Integrationsplanen är en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten.

I paragrafens 1 mom. bestäms om invandrarens personliga integrationsplan som utgår från den inledande kartläggningen och de individuella behoven. Integrationsplanen innehåller olika integrationsfrämjande åtgärder och tjänster i syfte att stödja invandrarens möjligheter att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet. Syftet med planen är även att främja möjligheterna för invandraren att delta som en likvärdig medlem i samhällets olika verksamheter. Integrationsplanerna ska betona individualiteten. För olika invandrare lyfts olika saker fram beroende på tidigare utbildning, arbetserfarenhet, ålder, hälsotillstånd och andra personliga omständigheter. Dessa omständigheter utreds i den inledande kartläggningen. Individualitet innebär bland annat att hänsyn tas till invandrarens personliga önskemål, behov och förutsättningar, behovet av ekonomiskt stöd, invandrarens rättigheter samt egna och familjens privata frågeställningar.

Utöver studier i svenska kan i integrationsplanen överenskommas om undervisning i invandrarens eget modersmål, samhällsorienterad undervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen, integrationsutbildningen och andra individuella åtgärder som främjar integrationen.

I paragrafens 2 mom. regleras integrationsplanens innehåll.

Planen ska åtminstone innehålla studier i svenska. Den kan vid behov dessutom omfatta också andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster, såsom studier i det egna modersmålet särskilt när det gäller invandrarflickor och invandrapojkar, samhällsundervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som behövs för att komplettera grundskoleutbildningen, åtgärder och tjänster som minderåriga invandrades särskilda behov förutsätter, integrationsundervisning samt andra individuella åtgärder som främjar integrationen. När man kommer överens om åtgärder och tjänster i integrationsplanen ska också särskilda behov beaktas som invandrare i behov av särskilda åtgärder behöver. Planen behöver inte täcka allt som räknats upp, utan åtgärderna skrivs in i integrationsplanen utifrån invandrarens personliga behov.

12 § Rätt till integrationsplan och integrationsplanens varaktighet

En invandrare har rätt till en integrationsplan, om han eller hon är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet eller om invandraren annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. En integrationsplan kan utarbetas även för en annan invandrare, om han eller hon med stöd av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av en plan för att integrationen ska främjas.

I paragrafens 1 mom. bestäms när en invandrare ska ha rätt till en integrationsplan och i vilka fall en integrationsplan kan utarbetas.

Rätten till en integrationsplan gäller samma invandrare som Ams respektive kommunen är skyldig att påbörja den inledande kartläggningen för. För närmare information om vilka invandrare som har rätt till integrationsplan hänvisas till anvisningen under 10 § 1 mom.

Rätten till integrationsplan innebär rätt att diskutera med en tjänsteman på Ams eller kommunen om i vilka integrationsfrämjande åtgärder invandraren kan delta och hur integrationen i övrigt kan främjas och stödjas. Invandraren ska dock inte ha subjektiv rätt till åtgärder eller tjänster, om inte den subjektiva rätten gäller med stöd av annan lagstiftning. För invandrare erbjuds, inom ramen för de resurser som Ams respektive kommunen har, sådana tjänster för främjande av integration som överenskommit i planen.

En integrationsplan kan också utarbetas för andra invandrare som på basis av den inledande kartläggningen bedöms behöva en plan för främjande av integration. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan ska invandrarrens individuella förutsättningar och behov beaktas, vilka redan borde ha utretts preliminärt i den inledande kartläggningen. I princip ska grunden för vistelsen på Åland inte spela någon roll, utan utarbetandet av en plan ska uttryckligen grunda sig på invandrarrens faktiska behov av en plan och på att planen kan ge sådan nytta att det lönar sig att utarbeta den. Invandraren ska också ha faktiska möjligheter att förbinda sig och delta i de åtgärder som avtalas. Exempelvis en invandrarrens make eller maka, som står helt utanför arbetslivet och arbetsmarknaden utan något som helst stöd från sambället för sitt uppehälle, kan i vissa fall anses behöva en integrationsplan om åtgärder och stödformer som främjar integrationen. I fråga om invandrare som studerar eller arbetar är det nödvändigtvis inte av någon praktisk nytta för deras integration att en integrationsplan görs upp om deras vistelse på Åland kan anses vara mycket kortvarig till exempel på basis av längden på det uppehållstillstånd som de fått.

Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Den första integrationsplanen uppgörs för högst ett år.

I paragrafens 2 mom. regleras när den första integrationsplanen ska avtalas.

Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Den första integrationsplanen uppgörs för högst ett år.

Bakgrunden till treårsregeln är att avsikten med att utarbeta en integrationsplan är att stödja invandraren så att hon eller han med hjälp av planen styrs till rätta integrationsfrämjande åtgärder i synnerhet den första tiden på Åland. Om invandraren redan har vistats på Åland i flera år och inte under loppet av tre år har sökt sig till den inledande kartläggningen för bedömning, har man bedömt att det faktiskt inte gör någon nytta att göra upp en integrationsplan. Invandraren har antagligen själv under tre års vistelse på Åland på eget initiativ fått tillräckliga språkkunskaper och skaffat sig kunskaper och färdigheter som behövs i sambället och arbetslivet.

Varaktigheten av invandrarens integrationsplan bestäms individuellt utifrån hans eller hennes egna mål, arbets- och utbildningshistoria och de åtgärder som planerats och tillhandahållits för honom eller henne. Den tid som berättigar till en integrationsplan är dock högst tre år från det att den första integrationsplanen undertecknades.

I paragrafens 3 mom. regleras hur länge integrationsplanen ska gälla. Planer ska inte uppgöras för längre perioder än det finns faktiskt behov av dem. Invandrarens individuella skillnader och behov ska beaktas när planer uppgörs. Integrationsplanens varaktighet bestäms individuellt på basis av invandrarens egna mål, hans eller hennes arbets- och utbildningshistoria samt de planer och åtgärder som erbjudits för henne eller honom. Den tid som en integrationsplan kan gälla är dock högst tre år från det att den första integrationsplanen undertecknades.

Den tid som avses i 3 mom. kan förlängas med högst två år, om det är motiverat på grund av att invandraren behöver särskilda åtgärder för att integreras. Om integrationsplanen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet eller av någon annan jämförbar orsak, kan den maximala tid som berättigar till en integrationsplan förlängas på motsvarande sätt.

I paragrafens 4 mom. regleras under vilka förutsättningar den tid man har rätt till integrationsplan kan förlängas. Den tid en invandrare har rätt till en integrationsplan ska kunna förlängas med högst två år, om det är befogat för att invandraren behöver särskilda åtgärder för sin integration. Invandrarna är i mycket olika situationer när de kommer till Åland och deras behov, kunskaps- och utbildningsnivå, familjesituation och andra därmed jämförbara omständigheter varierar stort. En del invandrare kan med hänsyn till sin utbildning och kompetens ha förutsättningar för att snabbt få jobb. Å andra sidan finns det många invandrare som behöver en längre tid att integreras och många integrationsåtgärder.

Tiden som en integrationsplan kan gälla ska inte anses löpa, om planen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- eller familjeledighet eller av någon annan därmed jämförbar orsak. Det vore oskäligt med tanke på invandrarens integrationsprocess, om dessa orsaker förkortade maximitiden för hur länge integrationsplanen kan gälla. Skadan eller sjukdomen ska utgöra ett faktiskt hinder för deltagande i de åtgärder som avtalats i integrationsplanen, vilket ska intygas exempelvis med ett läkarintyg som tar ställning till om t.ex. sjukdomen är ett faktiskt hinder för deltagande. En eventuell förlängning ska dock inte gälla den tid som berättigar till vårdledighet.

Fem år är den längsta tid en integrationsplan kan gälla.

13 § Utarbetande av en integrationsplan

Ams och kommunen gör upp en integrationsplan tillsammans med invandraren. Av grundad anledning kan planen dock göras upp av Ams och invandraren eller av kommunen och invandraren.

I paragrafens 1 mom. regleras vem som gör upp integrationsplanen. Huvudregeln är att integrationsplanen görs upp av kommunen och Ams tillsammans med invandraren.

Kommunen och Ams kan göra upp en plan självständigt med invandraren, om det på basis av den inledande karläggning som gjorts med invandraren eller annars är klart att integrationsplanen inte behöver göras upp tillsammans med den andra myndigheten. Kommunen och invandraren kan till exempel utarbeta en plan tillsammans, om invandraren enligt lagen om utkomststöd inte är skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetsökande. Det handlar om en invandrare som t.ex. arbetar, är företagare, studerar på heltid, är arbetsförmögen eller som är pensionär. Om invandraren däremot inte är i behov av kommunens socialservice, kan invandraren och Ams göra upp en plan sinsemellan.

Ams eller kommunen inleder utifrån den inledande kartläggningen utarbetandet av integrationsplanen inom två veckor från det att den inledande kartläggningen har gjorts.

Enligt bestämmelsen i paragrafens 2 mom. ska kommunen eller Ams utifrån den inledande kartläggningen påbörja uppgörandet av integrationsplanen senast inom två veckor från det att den inledande kartläggningen är klar. Att uppgörandet av planen inleds kan till exempel vara att en tid reserveras för uppgörandet av planen. Arbetet med själva planen kan dröja ännu en tid. Med tanke på främjande av en invandrades integration är det dock viktigast att planen görs upp så noggrant och så snart som möjligt.

I arbetet med integrationsplanen tas hänsyn till invandrarens egna integrationsfrämjande mål. Integrationsplanen och andra relevanta planer som utarbetats för invandraren ska samordnas. Åtgärder enligt integrationsplanen genomförs vid behov genom sektorsövergripande samarbete.

När integrationsplanen utarbetas beaktas invandrarens egna önskemål. Dessutom ska den plan som kommunen gör upp vid behov samordnas med andra kommunala planer som görs upp för invandraren. Till exempel när det gäller invandrare som har en funktionsnedsättning ska integrationsplanen samordnas med handikappserviceplanen. En kund hos Ams kan endast ha en plan åt gången, således är det inte aktuellt för Ams att samordna integrationsplanen med andra planer.

Integrationsplanen utarbetas och genomförs vid behov som ett sektorsövergripande samarbete för att anpassa åtgärderna och servicebehoven som ingår i planen till varandra. Det sektorsövergripande samarbetet på lokal nivå regleras i 25 §. Samarbete mellan en kommun och Ams behövs i synnerhet när familjernas behov ska beaktas i integrationsplanen.

14 § Uppgifter för den myndighet som utarbetar integrationsplanen

Ams ska i integrationsplanen tillsammans med invandraren komma överens om utbildning, jobbsökning och dess mål samt om åtgärder och tjänster som stöder jobbsökningen och främjar sysselsättningen.

I paragrafens 1 mom. regleras Ams uppgifter, när Ams utarbetar integrationsplanen.

I planen intas en överenskommelse om sökande efter arbete samt om olika åtgärder som stöder sökandet efter arbete och främjar sysselsättningen. Planen kan vid behov innehålla överenskommelser om åtgärder som förbättrar kompetensen, de färdigheter som behövs på arbetsmarknad och funktionsförmågan, åtgärder som hänför sig till klarläggande av arbetsförmågan eller hälsotillståndet eller andra åtgärder som Ams tillhandahåller. Invandraren och Ams ska komma överens om genomförande och uppföljning av integrationsplanen. Integrationsplanen ska undertecknas av invandraren och Ams. Invandraren ska få ett exemplar av den undertecknade planen.

Ams ska vid utarbetandet av planer också bedöma behovet av sektorsövergripande samarbete såsom regleras i 13 § 3 mom.

Kommunen ska i integrationsplanen tillsammans med invandraren komma överens om kommunala tjänster eller andra åtgärder som främjar integration och sysselsättning, om invandraren på grund av hälsotillstånd, ålder eller familjeskäl eller av jämförbara orsaker inte kan delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som stöder integrationen.

I paragrafens 2 mom. regleras kommunens uppgifter, när kommunen utarbetar integrationsplanen. I planen intas en överenskommelse om de kommunala tjänster eller andra åtgärder som invandraren behöver för att få de kunskaper och färdigheter som krävs i samhället och i arbetslivet. Det handlar i dessa fall om invandrare som på grund av hälsotillstånd, ålder eller familjeskäl eller av jämförbara orsaker inte kan delta i de åtgärder Ams erbjuder. I planen ska ingå en

överenskommelse mellan invandraren och kommunen om genomförande och uppföljning av integrationsplanen. Integrationsplanen ska undertecknas av invandraren och kommunen. Invandraren ska få ett exemplar av den undertecknade planen. Kommunen ska vid utarbetandet av planer också bedöma behovet av sektorsövergripande samarbete såsom regleras i 13 § 3 mom.

Invandraren ska anvisas att söka sig till en utbildning som motsvarar hans eller hennes individuella behov eller till någon annan integrations- och sysselsättningsfrämjande åtgärd, inom en månad från det att integrationsplanen undertecknades.

Invandraren hänvisas av Ams eller kommunen att söka sig till en utbildning som motsvarar de individuella behoven eller till någon annan integrations- och sysselsättningsfrämjande åtgärd inom en månad efter att integrationsplanen har undertecknats. Ju snabbare en invandrare kan få integrationsfrämjande och stödjande åtgärder, dess fördelaktigare är det för samhället och för invandraren själv.

15 §

Integrationsplan för en minderårig

Kommunen utarbetar tillsammans med en minderårig invandrare en integrationsplan, om det på grund av den minderårigas individuella omständigheter finns behov av en sådan. För minderåriga som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd utarbetas alltid en integrationsplan.

I paragrafens 1 mom. bestäms om när integrationsplaner för minderåriga invandrare ska utarbetas. Kommunen ska utarbeta en individuell integrationsplan för en minderårig invandrare, om det på grund av den minderårigas individuella förhållanden finns behov av en plan. Det är inte nödvändigt att utarbeta individuella integrationsplaner för alla minderåriga invandrare, men det är önskvärt att kommunen noga överväger behovet av en särskild integrationsplan för en minderårig. En integrationsplan ska alltid utarbetas för minderåriga som kommit utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd.

Planen för minderåriga bör utarbetas i sektorsövergripande samarbete mellan barnomsorg, skola, barnskydd, Ålands- hälso- och sjukvård och andra lokala myndigheter. Behovet av stöd hos barn och unga brukar oftast dyka upp i barnomsorgen eller skolan eller när de är i kontakt med social- eller hälsovårdspersonal.

När man bedömer behovet av en integrationsplan ska man uppmärksamma barnens och ungdomarnas möjligheter till ett liv som stöder hälsa och utveckling, deras möjligheter att klara sig i den utbildning som är aktuell i deras ålder och föräldrarnas förmåga att stöda deras utveckling och skolgång. Särskilt sårbara är de barn och unga som kommer till Åland utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd och för dem ska en integrationsplan alltid utarbetas. Särskilt stöd behöver också de ungdomar som flyttar till Åland i högstadiesåldern eller senare och som har bristfällig skolgång. Också för dessa barn och unga ska det alltid utarbetas en individuell integrationsplan som långsiktigt tryggar den grundläggande utbildningen, integrationsfrämjande yrkesutbildning, annan utbildning och andra tjänster. En individuell integrationsplan kan utom grundläggande studier och yrkesstudier också omfatta undervisning i det egna modersmålet, gymnasiestudier, utbildning som leder till högskoleexamen samt fortbildning och vidareutbildning. Utöver stödet för sina studier kan barn och unga vara i behov av till exempel barnskyddsåtgärder samt också behöva eftervård efter barnskyddet. Integrationsfrämjande åtgärder som planen också kan innehålla är att de unga deltar i någon ungdomsverksamhet och i olika hobbyn och fritidssysselsättningar som stärker deras sociala identitet. I synnerhet för att undvika en eventuell senare utveckling mot utslagning är det viktigt att planen utarbetas och att den unga deltar i de åtgärder man kommer överens om i planen.

Det är viktigt att kommunen är medveten om att invandrarflickor och invandrapojkar har olika behov och förutsättningar och sålunda kan behovet av en plan se annorlunda ut beroende på om det handlar om en invandrarflicka eller en invandrapojke.

Kommunen är primärt ansvarig för integrationsplanen för minderåriga. Ams kan konsulteras i de situationer det finns behov av det, förutsatt att den unga personen i fråga har som mål att snabbt komma ut på arbetsmarknaden. Undantag görs dock för unga som fyllt 17 år och som har registrerat sig som arbetssökande hos Ams. För dem är det i första hand Ams som utarbetar integrationsplanen.

När behovet av en plan bedöms och planen utarbetas ska den minderårigas önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt vad som föreskrivs i 4 §. Planen samordnas med integrationsplanen för familjen och andra relevanta planer som utarbetas för den minderåriga.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om vad som ska utredas, beaktas och samordnas när behovet av en plan bedöms och när planen utarbetas.

När behovet av plan bedöms och planen utarbetas ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och mognad så som bestäms i 4 §. För närmare information om bestämmelsen hänvisas till anvisningen ovan under 4 §.

Integrationsplanen ska samordnas bland annat med undervisningsplaner.

Integrationsplanen utarbetas tillsammans med barnet eller den unga personen och hans eller hennes vårdnadshavare eller företrädare.

Vårdnadshavaren eller företrädaren för den minderårigas talan enligt vad som föreskrivs närmare i förvaltningslagen för landskapet Åland.

I paragrafens 3 mom. regleras hur integrationsplanen ska utarbetas. När det gäller barn och unga är det avgörande att myndigheterna förbinder sig att ordna de integrationsfrämjande åtgärderna och att förutom barnet även barnets vårdnadshavare eller företrädare deltar i utarbetandet och genomförandet av planen. I 7 kap. i rikets integrationslag regleras hur minderåriga som är utan vårdnadshavare ska företrädas.

I paragrafens 3 mom. ingår en hänvisning till förvaltningslagen för landskapet Åland. Om barns talan bestäms i 11 § i förvaltningslagen. Med att föra talan eller med andra ord talerätt menas bland annat att en person kan starta ett ärende hos en myndighet, kräva något som myndigheten måste ta ställning till, avstå från att kräva, ge sitt samtycke till någonting eller överklaga ett beslut. En invandrar flicka eller invandrarpojke kan prata för sig själv när hon eller han fyllt femton år, men även mamma, pappa eller någon annan vårdnadshavare kan föra talan för ett barn som fyllt femton år. T.ex. kan en femtonåring själv underteckna integrationsplanen, eftersom talerätten omfattar bland annat en rätt att samtycka till något. Vill inte ett barn som fyllt femton år underteckna planen så kan någon vårdnadshavare göra det. Är barnet under femton år så är det vanligtvis mamma och/eller pappa som för hennes eller hans talan. Viktigt att komma ihåg är att talerätten innebär även att en femtonåring själv kan begära att en integrationsplan ska göras upp (starta ett ärende) och kommunen är då skyldig att behandla begäran och kan inte avvisa begäran med hänvisning till att personen är minderårig.

Hur integrationsplanen för minderåriga följs upp och ses över finns bestämmelser i 18 §.

16 § Integrationsplan för en familj

Kommunen utarbetar en integrationsplan för en familj, om familjens helhetsituation förutsätter det.

I paragrafens 1 mom. regleras när kommunen ska utarbeta en integrationsplan för en familj. Kommunen utarbetar en integrationsplan för en familj, om kommunen utifrån en samlad bedömning av hela familjens situation ser att förhållandena kräver det.

Vid bedömningen av behovet av en plan ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling och vid föräldrarnas behov av stöd och utbildning.

I paragrafens 2 mom. bestäms vad kommunen särskilt ska tänka på när de bedömer om det finns behov av en integrationsplan för en familj.

I integrationsplanen för familjen samordnas familjemedlemmarnas individuella integrationsplaner och andra planer som har utarbetats för medlemmar i familjen. I den gemensamma planen ska kommunen då beakta familjens situation i sin helhet och åtgärder och tjänster som främjar och stöder familjens integration. Det är viktigt att förutsättningarna för föräldraskap och föräldrarnas behov av stöd och utbildning beaktas.

Behoven i en invandrarfamilj kan bland annat gälla hur vården av barnen ska ordnas, barnens skolgång, eventuellt vården och omsorgen av sjuka och familjemedlemmar som har funktionsnedsättning samt boendet. Invandrarbarn bör i minst samma utsträckning omfattas av barnomsorgen som andra barn på Åland. Särskilt är det viktigt att kommunerna beaktar att invandrarbarn under tre år som är hemma med smäsyston kan ha behov av sådan språklig stimulans som dagbemsverksamheten kan ge. Studier visar att även om invandrarbarn lär sig språk snabbare än sina föräldrar så tar det lång tid för invandrarbarn att skaffa sig fullständiga språkkunskaper och att språkinläring hänger nära samman med förvärvandet av andra kunskaper och färdigheter. Invandrarbarnen bör få tillgång till den kommunala barnomsorgen i ett så tidigt skede som möjligt. Med hjälp av barnomsorgen kan man också främja hemmamammornas och hemmapappornas integration och stärka familjens delaktighet i det åländska samhället. Att barnomsorgen inte enbart skapats för barnens skull utan även möjliggör t.ex. förärvsarbete och studier för inflyttade föräldrar bör de informeras om. För invandrarbarn utarbetas en personlig förskolepedagogisk plan som samordnas med integrationsplanen för familjen.

Det är inte ovanligt att den ena parten i en relation och därmed de små barnen blir hemma och inte får tillgång till integrationsåtgärder. Stöder den andra parten inte deltagande i språkstudier eller andra aktiviteter utanför hemmet, kan den hemmarande parten marginaliseras från det åländska samhället och till exempel inte få kunskap om vilken service man kan få från samhället. Då försvåras språkinläring och studier och det kan också leda till risk för våld i nära relationer. Identifiering av eventuellt våld i nära relationer och ingripande när det behövs ska beaktas när integrationsplanen för familjen utarbetas. Det är också möjligt att i planen inkludera information om mänskliga rättigheter och jämställdhet samt om flickors och pojkars rättigheter och ställning i Finland.

Till kommunens uppgifter ska också höra att stöda föräldrarna i deras roll som uppfostrare. Det är viktigt att familjerna får vägledning och stöd för en positiv uppfostran och med att sätta gränser för barnen. Föräldrar bör informeras om flickors och pojkars lika värde, lika rättigheter och rätt till lika möjligheter. Det är också viktigt att stöda samarbetet mellan föräldrar och skola. Samarbete i fostran mellan hem och skola främjar integrationen. Barn som har inlärningssvårigheter, som behöver särskilt stöd från skolans och familjens sida, bör identifieras i planen.

Det ska också vara möjligt att i familjens integrationsplan ta hänsyn till att medlemmarna i familjen kanske har kommit till Åland i olika omgångar. Även om den först inflyttade familjemedlemmens integrationsplan snart är genomförd, kan det behövas åtgärder som gäller hela familjens integration. När medlemmarna i familjen integreras i otaket kan det leda till allvarliga konflikter i familjen, vilket kan försvåra eller till och med avbryta en del familjemedlemmars integrationsutveckling.

Integrationsplanen för en familj ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete och samordnas med de personliga integrationsplanerna och andra relevanta planer som utarbetats för familjemedlemmarna.

I paragrafens 3 mom. anges att planen för en familj ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete och samordnas med de personliga integrationsplanerna och andra relevanta planer som utarbetats för familjemedlemmarna.

För att utarbeta och genomföra en familjeintegrationsplan krävs det ett sektorsövergripande samarbete och flera olika personers medverkan, utom myndigheterna även företrädare för frivilliga organisationer. Viktiga samarbetspartner kan vara barn- och ungdomspsykiatri (BUP), Folkhälsans familjerådgivning, personal inom barnomsorg, barnskydd och skola. Om uppföljningen och översynen av integrationsplanen bestäms i 18 §.

17 § Skyldigheter som följer av integrationsplanen och utarbetandet av den

Den myndighet som tillsammans med invandraren utarbetar en integrationsplan ska skriftligen och på invandrarens begäran muntligen, redogöra för vilka rättigheter och skyldigheter som följer av planen och de anknytande åtgärderna. Redogörelsen ska ges så att invandraren förstår vilka rättigheter och skyldigheter han eller hon har.

I paragrafens 1 mom. anges de skyldigheter som följer av integrationsplanen för kommunen och Ams. När planen utarbetats ska kommunen eller Ams skriftligen klargöra för invandraren de rättigheter och skyldigheter som följer av planen och åtgärderna enligt den. På invandrarens begäran ska de även förklara muntligt. Myndigheterna ska självant informera invandraren att de även muntligen kan berätta om rättigheterna och skyldigheterna, om invandraren så önskar. När det gäller barn och unga har skyldigheterna främst med läroplikten att göra. Skyldigheterna för de invandrare som inte är arbetslösa arbetsökande framgår av vad dom själva har lovat att göra i planen.

Har inte invandraren tillräckliga kunskaper i svenska för att förstå den skriftliga redogörelsen så bör kommunen eller Ams ordna med tolkning eller översätta den skriftliga redogörelsen till ett språk invandraren förstår.

Den myndighet som utarbetat integrationsplanen ska aktivt tillhandahålla invandraren de åtgärder och tjänster som ingår i hans eller hennes integrationsplan inom ramen för anvisade anslag.

Paragrafens 2 mom. anger de resurser som myndigheterna ska använda för att genomföra planen. Kommunen och Ams ska med dom medel som finns sträva efter att aktivt påverka så att det går att genomföra planen. I samband med budgetberedningen bör kommunen och Ams bedöma behovet av anslag så att en tillräcklig summa pengar ska finnas för det behov som uppstår under året. De ska också aktivt följa med hur de avtalade åtgärderna och tjänsterna främjar invandrarens integration.

Invandraren ska iaktta sin plan och söka sig till och regelbundet delta i den undervisning i svenska som ingår i integrationsplanen och i andra åtgärder och tjänster som överenskommit i planen.

I paragrafens 3 mom. bestäms invandrarens skyldigheter. Integrationen har inte förutsättningar att lyckas om inte invandraren själv aktivt förbinder sig inhämta de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet genom att delta i de integrationsfrämjande åtgärder som myndigheterna eller andra aktörer ordnar. Av den anledningen ska invandraren vara skyldig att följa sin plan och att söka sig till och att delta i de åtgärder och tjänster som har avtalats i planen. I synnerhet ska invandraren regelbundet delta i undervisning i svenska, eftersom kunskaper i svenska har stor betydelse för hur man kan fungera i samhället, för deltagande i utbildning, för att få goda resultat i studierna och för möjligheten att komma in på arbetsmarknaden. Också i integrationsutbildningen intar studier i svenska en central roll. Därför är det viktigt att för invandraren ställa upp vissa grundläggande förutsättningar för en lyckad integration.

Om invandraren utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med en integrationsplan, översynen av planen eller i en specifik överenskommen åtgärd i integrationsplanen, kan hans eller hennes rätt till en förmån som betalas som integrationsstöd begränsas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om

utkomstskydd för arbetslösa eller sänkas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

I paragrafens 4 mom. regleras vad som händer om invandraren vägrar delta. När en invandrare utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med sin integrationsplan, översynen av planen eller delta i specifikt avtalade åtgärder i planen får integrationsstödet begränsas enligt vad som bestäms i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller sänkas enligt vad som bestäms i lagen om utkomststöd.

Till exempel om en invandrare som uteblir från ett möte med Ams där en integrationsplan ska utarbetas eller revideras har inte rätt till integrationsstöd i form av arbetsmarknadsstöd under de 15 dagar som följer efter det planerade mötet. Ett annat exempel är att om en invandrare utan giltig orsak, på annat sätt än att utebli från möte, vägrar att utarbeta eller revidera en integrationsplan har hon eller han inte rätt till arbetsmarknadsstöd under 30 dagar efter vägran.

Till exempel om en invandrare utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om hon eller han genom sin misskötsel har gjort så att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas kan integrationsstöd i form av utkomststödet sänkas med högst 20 procent (cirka 90 euro/per månad för ensamstående). Stödet kan dessutom sänkas med högst 40 procent om en invandrare fortsätter sin vägra eller sin misskötsel och kommunen kommer till att hon eller han inte vill delta i åtgärder som avses i landskapslagen om främjande av integration.

18 § Uppföljning och översyn av integrationsplanen

Ams och kommunen ska följa genomförandet av integrationsplanen.

Enligt paragrafens 1 mom. ska kommunen och Ams följa med hur integrationsplanen fullföljs.

Ams ska se över integrationsplanen på det sätt som föreskrivs i 30 § landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Kommunen ska se över integrationsplanen enligt invandrarens behov av tjänster eller minst en gång om året. Planen kan även ses över om parterna begär detta särskilt.

I paragrafens 2 mom. bestäms när Ams och kommunen ska kontrollera hur planen för invandraren följs. Kommunen ska se över integrationsplanen enligt invandrarens behov av tjänster eller minst en gång om året. Ams ska se över integrationsplanen på det sätt som bestäms i 30 § landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. I den paragrafen sägs att planen ska revideras i samband med intervjun med invandraren eller om invandraren begär att planen ska revideras, om det inte är uppenbart onödigt.

Planen kan även ses över om kommunen, Ams eller invandraren begär att planen ska ses över.

Integrationsplanen är en process som småningom utvecklas och kompletteras. Invandraren och myndigheterna ska så regelbundet som möjligt i samråd följa upp och bedöma hur integrationsplanen följs och vid behov göra ändringar i den som motsvarar de förändrade förhållandena eller de förändrade målen.

19 § Integrationsstöd

Syftet med integrationsstödet är att trygga invandrarens försörjning under den tid han eller hon deltar i åtgärder enligt integrationsplanen.

I paragrafens 1 mom. anges vad som är tanken med integrationsstödet. Integrationsstödet är tänkt som ett stöd för att trygga invandrarens uppehälle under den tid hon eller han deltar i åtgärder enligt integrationsplanen.

Integrationsstödet betalas som arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd. Rätten till integrationsstöd i form av arbetsmarknadsstöd bestäms i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Rätten till integrationsstöd i form av utkomststöd bestäms i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

I paragrafens 2 mom. sägs vad integrationsstöd är för något. Stödet är antingen arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd. Bägge dessa rikslagar ska, med vissa avvikelser, även användas på Åland.

Till en arbetslös invandrare skulle arbetsmarknadsstödet betalas som integrationsstöd. Arbetsmarknadsstödet som betalas ut som integrationsstöd bestäms på samma grunder och är lika stort som det vanliga arbetsmarknadsstödet. Även integrationsstödet ska vara behovsprövat. Under tiden för sysselsättningsfrämjande tjänster betalas stödet dock ut utan behovsprövning.

Integrationsstödet betalas som utkomststöd när invandraren inte kan få integrationsstödet som arbetsmarknadsstöd och är i behov av utkomststöd än längre tid. Är en invandrare i behov av mera stöd än vad arbetsmarknadsstödet räcker till, kan utkomststödet också beviljas som ett tillägg till det arbetsmarknadsstöd som betalas som integrationsstöd.

En invandrare som registrerar sig som arbetsökande ska få arbetsmarknadsstöd genast från början av arbetssökandet, om villkoren för stödet i övrigt uppfylls. Om det längre fram anses nödvändigt att utarbeta en integrationsplan, betalas arbetsmarknadsstöd för den tid integrationsplanen gäller, men då med namnet integrationsstöd.

20 § Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern ordnas undervisning i svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

Landskapsregeringen ska göra upp en läroplan för integrationsutbildningen.

Det språkliga målet i integrationsutbildningen är att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i svenska.

I paragrafens regleras vad integrationsutbildning, som ordnas för invandrare som har fyllt 17 år (passerat läropliktsåldern), ska och kan innebära. I integrationsutbildningen används landskapsregeringens läroplan. Målet är att utbildningen ska utveckla sådana språkliga, skriftliga, samhälleliga, kulturella och färdigheter som behövs för att klara av de livssituationer invandraren möter, med vilka invandraren klarar sig i det dagliga livets olika situationer i sin nya omgivning, klarar av arbetslivet och att söka sig till fortsatta studier. Integrationsutbildningen består av studiehelheter, vilka till omfattningen kan variera individuellt efter den studerandes tidigare utbildning, kompetenser och målsättningar.

Den språkliga målsättningen för integrationsutbildningen är att invandraren får grundläggande språkkunskaper i svenska, alltså en språkebehärskning som i genomsnitt motsvarar de allmänna språkprovens nivå B1.1. Då är förutsättningen att invandraren kan följa med tal som grundar sig på gemensamma erfarenheter eller allmänna kunskaper och förstår huvudtanken och de viktigaste detaljerna i det som sägs. I tal ska invandraren kunna kommunicera om frågor som är viktiga för henne eller honom, också i litet mera krävande situationer samt klara av vardagsituationer och informella diskussioner. Målet i läsförståelse är att man kan läsa några sidor texter av olika slag och förstå huvudtanken, nyckelorden och de viktigaste detaljerna. I skrift är strävan att man kan

skriva en tydlig, sammanhängande text och effektivt förmedla bekant information i de vanligaste formerna av skriftlig kommunikation.

I integrationsplanen kan man komma överens om en lägre nivå på målet med språkundervisningen, om det finns särskilda grunder för det. Sådana grunder kan vara invandrarens ålder, sjukdom, funktionsbinder eller analfabetism.

Målet med läs- och skrivundervisningen för invandrare som fyllt sjutton år (passerat läropliketsåldern) är att de lär sig grunderna i läsning och skrivning samt elementära kunskaper i svenska och får stöd i sin integration. Efter läs- och skrivundervisningen ska invandraren enligt förutsättningar och behov fortsätta sina studier i integrationsutbildningen för invandrare.

Integrationsutbildningen bör också stöda invandrarens kännedom om arbetslivet. Färdigheter för arbetslivet främjas bland annat med hjälp av arbetspraktik i integrationsutbildningen som kan genomföras på olika sätt.

Det är viktigt att invandrarens kunskaper och erfarenheter valideras (validering = en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person har oberoende av hur personen skaffat dem) så att integrationsutbildningen anpassas efter den invandrades behov.

21 § Arrangemang för integrationsutbildning och anvisande av invandrare till utbildning

Integrationsutbildningen genomförs i regel som sysselsättningsfrämjande utbildning enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (1988:39) om sysselsättningsfrämjande utbildning. Ams ska anvisa invandraren till integrationsutbildning som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning.

I paragrafens 1 mom. regleras hur integrationsutbildningen ska ordnas i första hand. Den integrationsutbildning som Ams ska anvisa en invandrar till är sådan sysselsättningsfrämjande utbildning som landskapsregeringen ordnar. Någon annan utbildning kan inte Ams anvisa en invandrar till.

Kommunen kan både ordna integrationsutbildning och anvisa invandraren att söka sig antingen till kommunens integrationsutbildning eller till frivilliga studier som ordnas av någon annan aktör.

I paragrafens 2 mom. bestäms hur kommunen kan ordna integrationsutbildningen. Kommunen kan anvisa en invandrar antingen till en utbildning som kommunen ordnat eller till frivilliga studier som ordnas av någon annan. Frivilliga studier kan vara t.ex. utbildning på gymnasialstadienivå i det fall att brister i invandrarens utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling eller studier som leder till en yrkesexamen eller som gör invandraren behörig att utöva sitt yrke i landskapet.

22 § Övriga åtgärder och tjänster som stöder och främjar integration

Utöver vad som föreskrivs ovan kan som åtgärder och tjänster som främjar och stöder integration ordnas till exempel

- 1) åtgärder och tjänster som främjar integration av invandrabarn och unga invandrare,**
- 2) åtgärder och tjänster inom barnskyddets eftervård för minderåriga invandrare som anlänt utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd,**
- 3) tjänster och stödåtgärder för dem som är i behov av särskilda åtgärder samt**
- 4) andra åtgärder och tjänster som uppmuntrar invandrare att på egen hand skaffa sig de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället.**

I paragrafen preciseras innehållet i integrationen men som inte regleras någon annanstans i lagen. Listan är inte avsedd att vara uttömmande, utan ska ses som exempel på frågor som bör beaktas såväl när program för integrationsfrämjande som integrationsplaner utarbetas och genomförs. De åtgärder och tjänster som anges i paragrafen ska främst ordnas inom kommunens olika verksamheter, men även andra aktörer såsom frivilligorganisationerna kan ordna dem. Åtgärderna i integrationsplanen ska förtecknas i enlighet med invandrarens personliga behov och inte följa någon färdig mall.

Det är ytterst viktigt ur integrationsynpunkt att man tryggar den grundläggande utbildningen och annan utbildning för barn och unga. Invandrarflickors och invandrapojkars språkkunskaper varierar och ungdomar som behåller svenska dåligt har större risk att bli utanför utbildningen och arbetsmarknaden. Det är inte ovanligt att invandrarflickor och invandrapojkar avbryter grundskolan, yrkesstudier och gymnasium.

Viktigt är social- och hälsovårdstjänsterna, i synnerhet i det inledande skedet av vistelsen på Åland. Det finns särskilt brister i ordnandet av tjänster inom psykiatri på invandrarens eget språk, i identifiering och åtgärdande av barnskyddsbehov i rätt tid och med rätt innehåll och i ordnandet av rehabilitering. Främjande av och stöd för integration ska i allt högre grad ske grundligt inom alla viktiga välfärdsområden. Exempelvis står undervisning och utbildning i en nyckelposition, där kulturella seder och föreställningar kan sammanjämkas.

Bland invandrarna finns det grupper och individer som på grund av sin livssituation är i behov av särskilda åtgärder och tjänster. Särskilda åtgärder till stöd för integrationen behöver de som uppräknas i 3 § 6 mom.

Med andra åtgärder och tjänster som främjar och stöder invandrarna i att självständigt inhämta kunskaper och färdigheter för att kunna delta i samhällets ekonomiska, sociala och politiska liv avses bland annat fritidstjänster, bibliotekstjänster, stöd till föreningar, ordnande av lokaler för sammankomster, vägledning till frivilligverksamhet och väntjänst. Till åtgärderna hör likaså att uppmuntra invandrarna att bilda egna studiecirkelar och använda audiovisuella läromedel. Syftet är att stärka umgänget mellan majoritetsbefolkningen och invandrarna. Goda etniska relationer mellan befolkningsgrupperna, icke-diskriminering och likabehandling är viktiga områden för att en känsla av delaktighet ska växa fram. Att bli bekanta genom gemensamma aktiviteter främjar förtroendet och ökar kunskapen mellan olika befolkningsgrupper.

Tjänsterna kan erbjudas förutom av kommunerna också av organisationer och församlingar. Invandrarorganisationernas betydelse i ordnandet av tjänster är stor och det bör strävas efter att stöda dem tillräckligt, eftersom dessa organisationer kan fungera som samarbetspartner mellan myndigheterna och andra organisationer. Särskilt invandrarnas egna organisationer kan erbjuda kamrattstöd till nya invandrare i deras integrationsprocess. Dessutom fungerar de som en plats där invandrare kan bevara och utveckla deras modersmål och kultur.

23 § De allmänna målen för integrationsfrämjande på lokal nivå

Målet för kommunens och de andra lokala myndigheternas integrationsfrämjande är att lokalt eller regionalt stödja internationalism, jämlikhet och likabehandling samt främja en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Målet är dessutom att främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer och delaktighet för invandrargrupper samt att stödja deras möjligheter att bevara sitt eget språk och sin egen kultur.

I paragrafens 1 mom. definieras de allmänna målen för integrationsfrämjande på lokal nivå. Kommunernas befolkningsstruktur är mycket varierande. I Mariehamns stad har man redan bedrivit invandrings- och integrationspolitik i flera år, medan andra kommuner har först på senare tid fått en ökande mängd invandrare. Också de tillgängliga resurserna och det upplevda behovet styr utvecklingen av servicen och hur den prioriteras särskilt när det gäller invandrare. Ofta är det först när det verkliga behovet uppstår som åtgärder för att utveckla integrationsarbetet vidtas.

Syftet med bestämmelsen är att utveckla de allmänna målen för integrationsfrämjandet i kommunerna redan före behovet uppstår och därigenom beakta framtida utmaningar och behov t.ex. av utländsk arbetskraft. Avsikten med förslaget är inte att utvidga kommunernas nuvarande lagstadgade uppgifter. Målet för kommunens och de andra lokala myndigheternas integrationsfrämjande ska vara att uppmuntra till öppenhet mot omvärlden, jobba för att alla ska behandlas lika och för att människor ska ha samma rättigheter och möjligheter. Målet är dessutom att jobba för att olika befolkningsgrupper kan mötas och utbyta kunskaper och erfarenheter.

Strävan är att uppnå målet genom att utveckla en mångsidig samhälls- och servicestruktur, tillhandahålla lämpliga lokaler för olika verksamheter och att förbinda att invandrades boende, skolgång och andra viktiga funktioner blir koncentrerade till vissa områden. Slutligen ska målet för kommunens och de andra lokala myndigheternas integrationsfrämjande vara att främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer, invandrargruppers deltagande samt stödja invandrades möjligheter att bevara sitt eget språk och sin egen kultur.

Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning.

I paragrafens 2 mom. bestäms att invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska beaktas i kommunens allmänna planeringen, verksamheten och uppföljningen inom olika kommunala sektorer, t.ex. när det handlar om utbildnings-, sysselsättnings-, boende- samt socialservicejänster. Tjänsterna kompletteras vid behov med särskilda integrationsfrämjande åtgärder och tjänster för invandrare. Bestämmelsen främjar att integration och goda etniska relationer beaktas som en självklar del inom olika kommunala ansvarsområden och preciserar samtliga myndigheters plikt att beakta invandrarbefolkningen när service planeras, ordnas och utvärderas.

24 § Kommunens uppgifter

Kommunen är allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandrarnas integration samt för planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå.

I paragrafens 1 mom. anges att kommunen ska vara allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandrades integration samt för planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå.

Kommunen ska se till att de kommunala tjänsterna även lämpar sig för invandrare. Kommunen ska dessutom se till att de åtgärder och tjänster för invandrare som avses i denna lag ordnas så att de till innehåll och omfattning är sådana som behovet i kommunen förutsätter.

I paragrafens 2 mom. regleras närmare kommunens uppgifter. Kommunen ska se till att de kommunala tjänsterna även lämpar sig för invandrare. Kommunen ska dessutom se till att de åtgärder och tjänster för invandrare som avses i denna lag ordnas så att de till innehåll och omfattning är sådana som behovet i kommunen förutsätter. I samband med den årliga beredningen av kommunens budget bör behovet av åtgärder och tjänster för invandrare beräknas så att en tillräcklig summa pengar finns i kommunens budget. Kommunen borde t.ex. se till att språkkurser på olika nivåer ordnas så att invandrarna i praktiken har möjlighet att uppnå den nivå i svenska som satts som mål i 20 §.

Kommunens allmänna ansvar ska bygga på att kommunen ansvarar för att basservice ordnas även för invandrare som är kommuninvånare. Utgångspunkten för integration är att de invandrare som bor på Åland omfattas av den bosättningsbaserade sociala tryggheten och tjänster och stödåtgärder ordnas som en del av basservicen. Förutom basservice behöver invandrare särskilda tjänster, som i hög grad har att göra med språk- och annan utbildning, vägledning och rådgivning. Kommunens samordningsansvar betyder att olika aktörers åtgärder och tjänster samordnas så att de integrationsfrämjande och stödjande åtgärderna och tjänsterna är av bra kvalitet och så att de

också produceras och utnyttjas effektivt. Med åtgärder avses också utbildning samt sådana integrationsfrämjande och stödjande åtgärder enligt denna lag som det bestäms om i paragraferna 6-22. Målet är att tjänsterna ska produceras och tillhandahållas och även användas ekonomiskt, effektivt och resultatrikt. De olika aktörerna borde samordna sina åtgärder och tjänster innehållsmässigt och ekonomiskt samt tidsmässigt.

Kommunen ska se till att den egna personalens kompetens i fråga om integration utvecklas.

I paragrafens 3 mom. bestäms att kommunen ska se till att den egna personalen är så välutbildad som möjligt och insatt i invandrarfrågor så att personalen kan identifiera invandrares särskilda behov.

Åtgärder och tjänster avsedda för invandrare får också ordnas i samarbete mellan kommunerna.

I paragrafens 4 mom. sägs att tjänster och åtgärder för invandrare också får ordnas i samarbete mellan kommunerna. Med tanke på att behoven är olika från kommun till kommun så vore det förståeligt att åtminstone kommuner där behovet är ringa söker samarbete med en eller flera andra kommuner för att de med sammanslagna resurser kan ordna alla de åtgärder och tjänster invandrare behöver.

25 § Sektorsövergripande samarbete på lokal nivå

De lokala myndigheterna ska utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete. I samarbetet deltar kommunen, Ålands hälso- och sjukvård, Ams och polisen samt organisationer, föreningar och sammanslutningar som anordnar integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

I paragrafens 1 mom. finns bestämmelser om sektorsövergripande samarbete på lokal nivå. De lokala myndigheterna ska utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete. I samarbetet ska kommunen, Ams, ÅHS och polisen delta. Kommunen ska besluta hur integrationsarbetet ska organiseras i kommunen och bestämma vilken förvaltning som ansvarar för samordningen. Av kommunens olika verksamheter ska åtminstone undervisnings-, socialvårds-, kultur-, idrotts- och ungdomssektorn samt de kommunala organ som ansvarar för boende och planläggning delta i integrationsutvecklingen. I samarbete ska dessutom delta organisationer och andra aktörer som anordnar integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

De verksamheter som är viktigast med tanke på främjandet av invandrares integration borde delta i det sektorsövergripande samarbetet. Om en samarbetsgrupp eller ett samarbetsnätverk i invandrarfrågor redan finns i kommunen vore det vettigt att samma grupp eller nätverk, vid behov kompletterat med nya medlemmar, i fortsättningen kunde sköta integrationsfrämjandet som ett sektorsövergripande samarbete.

Kommunen eller flera kommuner tillsammans kan i samarbete med lokala arbetsmarknads-, företagar- och frivilligorganisationer tillsätta en delegation på lokal nivå för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer.

Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska dessutom enligt 2 mom. i samarbete med lokala arbetsmarknads-, företagar- och frivilligorganisationer kunna tillsätta en delegation på lokal nivå för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer. Om flera kommuner vill det så kan de utse en gemensam delegation. Åtminstone i små kommuner kunde det vara klokt att plocka ihop en delegation i samarbete mellan flera kommuner. En delegation som är gemensam för flera kommuner underlättar också invandrarorganisationernas deltagande i nätverksarbetet, eftersom det inte finns fungerande invandrarorganisationer i alla kommuner. Delegationen ska alltså fungera i samspel med

organisationer som producerar integrationsfrämjande tjänster. Ett fungerande samarbete mellan kommunen och lokala organisationer är en förutsättning för att olika myndigheters tjänster ska kunna samordnas och utvecklas på ett sätt som motsvarar invandrades individuella behov.

Kommunen och Ams svarar tillsammans för anordnandet av integrationsfrämjande och stödjande åtgärder och tjänster samt anvisandet till och uppföljningen av dessa. De kan dessutom göra upp lokala eller regionala samarbetsavtal om anordnandet av åtgärder och tjänster inom sitt område.

I paragrafens 3 mom. bestäms att kommunen och Ams ska ansvara gemensamt för anordnandet av integrationsfrämjande och stödjande åtgärder och tjänster, hänvisa invandrare till dem och följa med hur bra åtgärderna och tjänsterna fungerar. De kan dessutom göra upp lokala eller regionala samarbetsavtal om ordnandet av åtgärder och tjänster inom sitt område.

26 § Kommunens program för integrationsfrämjande

Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska för att främja integrationen och stärka det sektorsövergripande samarbetet göra upp ett program för integrationsfrämjande som godkänns i respektive kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Programmet ska beaktas när en budget och en ekonomiplan görs upp i kommunen.

I paragrafens 1 mom. bestäms att kommunen eller flera kommuner tillsammans ska göra upp ett program för integrationsfrämjande som godkänns i respektive kommuns kommunfullmäktige och som ses över minst vart fjärde år. Programmet ska beaktas när budgeten och ekonomiplanen tas fram i kommunen. Programmet för integrationsfrämjande är ett centralt redskap som kan påverka innehållet i integrationsfrämjandet. I programmet för integrationsfrämjande ska beaktas alla invandrare som bor i kommunen oberoende av grunden för vistelsen. Programmen för integrationsfrämjande ska kunna utarbetas för enskilda kommuner eller för regioner. Att programmen för integrationsfrämjande kopplas till kommunernas budgetuppföljning gör det möjligt att bättre följa med programmen, genomförandet av dem och de resurser som använts för integrationsfrämjande och effekten av integrationsfrämjandet.

Med tanke på att i vissa kommuner är behovet av integrationsfrämjande åtgärder och tjänster litet så borde kommuner överväga att utarbeta programmet tillsammans.

Kommunerna kan vända sig till landskapsregeringen för att få råd vid uppgörandet av programmet.

Ams, Folkpensionsanstalten och övriga myndigheter på kommunens område ska inom sitt eget ansvarsområde på kommunens initiativ delta i utarbetandet och genomförandet av programmet och i uppföljningen av dess verkställighet. Invandrar-, frivillig-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och religiösa samfund kan i behövlig omfattning delta i utarbetandet och genomförandet av programmet samt i uppföljningen av dess verkställighet.

I paragrafens 2 mom. bestäms att Ams, Folkpensionsanstalten och övriga myndigheter på kommunens område ska inom sitt eget ansvarsområde på kommunens initiativ delta i utarbetandet och genomförandet av programmet och i utvärderingen av hur bra programmet fungerar. Lokala invandrar-, frivillig-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer samt religiösa samfund kunde i behövlig omfattning delta i utarbetandet och genomförandet av programmet samt i utvärderingen av programmet. Kommunen ansvarar för programmet för integrationsfrämjande och utarbetandet av det. Det ska vara kommunens uppgift att inbjuda övriga lokala aktörer som är viktiga med tanke på integrationsfrämjandet att vara med och utarbeta programmet och följa med hur bra programmet fungerar. Särskilt invandrarnas och organisationernas delaktighet i utarbetandet av programmen bör tryggas.

De formella kraven för invandrarnas och övriga instansers deltagande uppfylls om samråd ordnas eller yttranden begärs av de lokala aktörer som kan antas vara intresserade av saken. Ett mål med samrådet ska dock vara att få olika aktörer intresserade av invandrares integration. Frivilligorganisationer samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer kan på ett betydande sätt påverka ordnandet av åtgärder och främjandet av goda etniska relationer. Invandrares deltagande i planeringen, genomförandet och uppföljningen av de integrationsfrämjande målen och åtgärderna stödjer deras integration särskilt på lokal nivå. I synnerhet borde man få med lokala företagare och arbetsgivare med tanke på invandrarnas sysselsättning.

Minderåriga invandrare har rätt att delta och påverka i frågor som berör dem i sin hemkommun i motsvarighet till sin utvecklingsnivå. Sålunda borde även barns och ungdomars åsikter utredas lokalt som underlag för utarbetandet av programmen för integrationsfrämjande. Det är inte tillräckligt att begära yttrande av eller ordna samråd endast för vuxna, utan man borde också beakta sådana forum via vilka man når barn och ungdomar, t.ex. skolor och elektroniska kanaler.

27 § Innehållet i kommunens program för integrationsfrämjande

Kommunens program för integrationsfrämjande kan innehålla

- 1) en redogörelse för hur programmet har samband med den strategiska planeringen och uppföljningen i kommunen,**
- 2) en plan för hur kommunens allmänna tjänster utförs så att de lämpar sig för invandrare och en plan i synnerhet för integrationsfrämjande och stödjande åtgärder,**
- 3) information om vilken kommunal myndighet som ansvarar för samordningen av integrationsfrämjandet samt aktörer som svarar för olika åtgärder,**
- 4) en plan för hur barns och unga personers integration ska främjas och deras sociala identitet stärkas,**
- 5) en plan för hur integrationen ska främjas och den sociala identiteten stärkas bland grupper som står utanför arbetsmarknaden,**
- 6) en plan för främjande av goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer samt**
- 7) en plan för uppföljning och uppdatering av kommunens program för integrationsfrämjande.**

I paragrafens 1 mom. preciseras innehållet i kommunens program för integrationsfrämjande. Listan är inte fullständig, utan kommunen kan även ta in andra planer, åtgärder och definitioner i programmet för att främja den lokala integrationen. Målet ska vara att främja kvaliteten på programmen och få kommunernas program mer lika varandra, även om det är skäl att beakta skillnaderna mellan kommunerna när programmen utarbetas.

Programmet för integrationsfrämjande ska kunna innehålla en redogörelse för hur programmet har samband med den strategiska planeringen och uppföljningen i kommunen, en plan för hur kommunens allmänna tjänster lämpar sig för invandrare och en plan i synnerhet för integrationsfrämjande och stödjande åtgärder, information om vilken kommunal myndighet som ansvarar för samordningen av integrationsfrämjandet samt aktörer som svarar för olika åtgärder, en plan för hur barns och unga personers integration ska främjas och deras sociala identitet stärkas och en plan för hur integrationen ska främjas och den sociala identiteten stärkas bland grupper som står utanför arbetskraften, t.ex. äldre, personer med funktionsnedsättning, hemmamammor och hemmapappor samt icke läs- och skrivkunniga. Dessutom ska programmet innehålla en plan för främjande av goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer samt en plan för uppföljning och uppdatering av kommunens program för integrationsfrämjande.

För att säkerställa samordningen av integrationsfrämjandet är det särskilt viktigt att man i kommunens program för integrationsfrämjande bestämmer vilken myndighet som ansvarar för invandrar- och integrationsfrågor, så att kommunens olika sektorer och andra aktörer väl känner

till den. Att det ansvariga kommunala organet och de kommunala sektorer som ansvarar för olika områden bestäms gör också planeringen och administreringen av integrationsfrämjandet i kommunen mer effektivt samt förbättrar vägledningen och styrningen av invandrarna till åtgärder och tjänster som ordnas av rätt aktör.

I kommunens program för integrationsfrämjande kan dessutom samarbetsformerna mellan kommunen och det civila samhället slås fast.

Enligt paragrafens 2 mom. kan i kommunens program för integrationsfrämjande dessutom definieras samarbetsformerna mellan kommunen och frivilliga organisationer, fackföreningar, kyrkliga samfund, idrottsföreningar, studieförbund och andra aktörer inom det civila samhället.

28 § Landskapets program för integrationsfrämjande

Landskapsregeringen beslutar om utvecklandet av integrationen i landskapet genom att för fyra år i sänder utarbeta ett program för integrationsfrämjande.

I programmet uppges målen och åtgärderna för främjandet av integrationen.

Landskapsregeringen ansvarar bland annat för den allmänna utvecklingen och styrningen av integrationspolitiken. För att på ett bra sätt handha dessa uppgifter bestäms i paragrafen att landskapsregeringen för fyra år i sänder utarbetar ett program för integrationsfrämjande. I programmet ska landskapsregeringen uppges målen och åtgärderna för främjandet av integrationen.

29 § Landskapsregeringens uppgifter

Landskapsregeringen svarar för

- 1) den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av integrationspolitiken,**
- 2) utvärderingen och uppföljningen av integrationspolitiken,**
- 3) stödet till kommunerna och rådgivningen i frågor som gäller främjande av integrationen,**
- 4) styrningen, rådgivningen och stödet till Ams och utvecklingen av personalens kompetens i arbetet med att främja integrationen och sysselsättningen samt**
- 5) planeringen, upphandlingen och tillsynen i fråga om integrationsutbildningen för en invandrare som är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.**

I paragrafen regleras landskapsregeringens uppgifter. Landskapsregeringen ska ansvara för den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av integrationspolitiken samt utvärderingen och uppföljningen av integrationspolitiken. Som redskap för att sköta dessa uppgifter används som utgångspunkt landskapets program för integrationsfrämjande. I programmet uppges målen för integrationspolitiken.

Programmet bör bedömas regelbundet för att integrationspolitiken ska kunna utvärderas och följas upp på ett bra sätt. Till uppföljningen av integrationspolitiken bör bland annat att följa genomförandet av de kommunala programmen för integrationsfrämjande.

Stödet till kommunerna och rådgivningen i frågor som gäller främjande av integrationen ska omfatta stöd och råd till kommunerna för uppgörandet av kommunens program för integrationsfrämjande samt för arbetet med de olika integrationsplanerna.

Beträffande ansvaret för styrningen, rådgivningen och stödet till Ams och utvecklingen av deras kompetens i arbetet med att främja integrationen och sysselsättningen är ansvaret att utveckla personalens kompetens en särskilt viktig uppgift för landskapsregeringen.

30 § Ams uppgifter

Ams svarar för att arbetsmarknadsservicen, förutom den sysselsättningsfrämjande utbildningen, och andra åtgärder som främjar och stöder invandrades sysselsättning och integration ordnas för invandrare som har anmält sig som arbetssökande. Ams sköter även övriga uppgifter som anvisas myndigheten i denna lag.

I paragrafens 1 mom. bestäms Ams uppgifter. Arbetsmarknadsservicen består av arbetsförmedling, sysselsättningsfrämjande utbildning, vägledning, information, särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga, stödriktade åtgärder och andra sysselsättningsfrämjande åtgärder enligt 4 § 2 mom. landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Närmare bestämmelser om den sysselsättningsfrämjande utbildningen finns i landskapslagen (1988:39) om sysselsättningsfrämjande utbildning. Då avsikten är att landskapsregeringen åtminstone ännu en viss tid ska ha ansvaret för den sysselsättningsfrämjande utbildningen anges i paragrafen att Ams svarar för att all annan arbetsmarknadsservice än den sysselsättningsfrämjande utbildningen ordnas för invandrare som är kunder hos Ams.

Ams ska se till att dess tjänster lämpar sig även för invandrare.

Enligt paragrafens 2 mom. ska Ams se till att alla deras tjänster även är lämpliga att användas av invandrare.

31 § Sökande av ändring

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I paragrafens 1 mom. bestäms att den som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag ska rikta sitt missnöje till högsta förvaltningsdomstolen. Det är bara möjligt att besvära sig över lagligheten av landskapsregeringens beslut. En invandrarorganisation som är missnöjd med t.ex. landskapsregeringens målsättningarna i programmet om integrationsfrämjande kan inte vända sig till högsta förvaltningsdomstolen för att få en ändring av programmets innehåll utan bör försöka påverka landskapsregeringen före beslut tas om programmets innehåll.

Bestämmelser om sökande av ändring i Ams beslut enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet finns i 13 kap. landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

I paragrafens 2 mom. hänvisas till annan lag om sökande av ändring i Ams beslut. I ett beslut om arbetsmarknadsservice finns upplysningar om hur man ska göra om man är missnöjd med beslutet. Den som är missnöjd skriver till Ams inom 30 dagar efter att man fått beslutet på posten. I skrivelsen ska man berätta vilket beslut man är missnöjd med och varför man är missnöjd. Om Ams inte rättar sitt beslut måste man skriftligen överklaga beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol. Upplysningar hur man ska gå till väga om man vill överklaga beslutet hos förvaltningsdomstolen får man från Ams.

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om arbetsmarknadsstöd i form av integrationsstöd finns i 13 § i landskapslagen om utkomstskydd för arbetslösa.

I paragrafens 3 mom. hänvisas till annan lag om sökande av ändring i beslut om integrationsstöd i form av arbetsmarknadsstöd. I ett beslut om arbetsmarknadsstöd finns upplysningar om hur man ska gå till väga om man är missnöjd med beslutet. Det vanliga är att man skriver till arbetskraftskommissionen inom 30 dagar efter att man fått beslutet på posten. I skrivelsen ska man berätta vilket beslut man är missnöjd med och varför man är missnöjd. Om kommissionen inte rättar sitt beslut måste man skriftligen överklaga beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol. Upplysningar hur man ska göra om man vill överklaga beslutet hos förvaltningsdomstolen får man från kommissionen.

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om utkomststöd i form av integrationsstöd finns i 7 kap. i socialvårdslagen.

I paragrafens 4 mom. hänvisas till annan lag om sökande av ändring i beslut om integrationsstöd i form av utkomststöd. I ett beslut om utkomststöd finns upplysningar om hur man ska göra om man är missnöjd med beslutet. Det vanliga är att man skriver till socialnämnden i kommunen inom 14 dagar efter att man fått beslutet på posten. I skrivelsen ska man berätta vilket beslut man är missnöjd med och varför man är missnöjd. Om nämnden inte rättar sitt beslut måste man skriftligen överklaga beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol. Upplysningar hur man ska göra om man vill överklaga beslutet hos förvaltningsdomstolen får man från socialnämnden.

32 § Besvärsförbud

I en integrationsplan som avses i 11 - 18 §§ i denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

En integrationsplan skapar inte några rättigheter för invandraren. Ordnandet av åtgärder och tjänster är i sista hand beroende av Ams respektive kommunens resurser. Den som är missnöjd med t.ex. innehållet i en integrationsplan kan inte vända sig till domstol eller någon annan instans för att få den rättad.

33 § Rätt att få uppgifter

Ams och kommunala myndigheter har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att utföra uppgifterna enligt 2 kap. i denna lag.

I paragrafens 1 mom. regleras Ams och kommunala myndigheters rätt att få personuppgifter om invandraren och andra sekretessbelagda uppgifter av varandra. Rätten begränsas av att det måste vara fråga om information som är nödvändig för att utföra de uppgifter som regleras i 2 kap. Den myndighet som mottar en begäran om sekretessbelagda uppgifter måste avgöra om motiveringen för att lämna ut informationen är tillräcklig. Till exempel om Ams gjort den inledande kartläggningen och hänvisar invandraren till kommunens integrationsfrämjande åtgärder så är det klart att Ams ska få lämna uppgifterna som ingår i den inledande kartläggningen till kommunen.

Den som tillhandahåller åtgärder och tjänster som stöder integration och som en invandrare hänvisas till som kund har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Ams och kommunala myndigheter avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att ordna åtgärder och tjänster enligt 2 kap. i denna lag. Den som har fått kännedom om en sekretessbelagd uppgift med stöd av denna bestämmelse har tystnadsplikt i fråga om uppgiften.

I paragrafens 2 mom. regleras rätten för producenter av integrationstjänster att få personuppgifter om invandraren och andra sekretessbelagda uppgifter av Ams respektive av kommunen. Rätten begränsas av att det måste vara fråga om information som är nödvändig för att ordna integrationstjänster som invandraren har hänvisats till av Ams eller kommunen. Den myndighet som mottar en begäran om sekretessbelagda uppgifter måste avgöra om motiveringen för att lämna ut informationen är tillräcklig. Till exempel om kommunen gjort den inledande kartläggningen och hänvisar invandraren till t.ex. en ideell organisation som ordnar för invandraren lämpliga integrationsåtgärder så får kommunen lämna sekretessbelagda uppgifter som ingår i den inledande kartläggningen till organisationen om informationen är nödvändig för att organisationen ska kunna ordna de aktuella integrationsåtgärderna.

Den som fått kännedom om en sekretessbelagd uppgift om en invandrare är skyldig att inte berätta om eller på annat sätt sprida uppgiften till någon utomstående.

34 § Ikraftträdande

Denna tillämpningsanvisning träder i kraft den 24 januari 2013.